

โมร็อกโกปรับยุทธศาสตร์ ดึงดูดจีน ยกระดับอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า

ในอดีต สหภาพยุโรปมองโมร็อกโกเป็นเพียงตลาดใกล้เคียงและฐานรับจ้างผลิตสินค้าขั้นพื้นฐาน เช่น ชิ้นส่วนยานยนต์ และสิ่งทอ แต่ปัจจุบัน โมร็อกโกได้ยกระดับตัวเองกลายเป็นเป้าหมายหลักของเงินทุนจากจีนในอุตสาหกรรมขั้นสูง (advanced industries) ไม่ว่าจะเป็นแบตเตอรี่ รถยนต์ไฟฟ้า และวัสดุสำหรับการเปลี่ยนผ่านด้านพลังงาน ซึ่งการเติบโตนี้ไม่ได้เป็นแค่ความสำเร็จทางเศรษฐกิจของโมร็อกโกเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการแข่งขันเชิงภูมิรัฐศาสตร์ที่รุนแรงขึ้นระหว่างจีนกับชาติตะวันตก ดังนั้น ท่าทีของยุโรปต่อโมร็อกโกในตอนนี้จึงไม่ใช่ความโกรธแค้นหรือการเป็นศัตรู แต่เป็นความกังวลต่อการก้าวขึ้นมาเป็นฮับอุตสาหกรรมขั้นสูงของโมร็อกโกในแถบเมดิเตอร์เรเนียนตอนใต้

ความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจของโมร็อกโก เกิดจากการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์โดยไม่พึ่งพาช่วยอำนาจทางการเมืองเดิม ๆ เพียงกลุ่มเดียว แต่หันมาใช้นโยบายกระจายความร่วมมือระดับโลก แม้ว่าโมร็อกโกจะยังคงรักษาความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์กับคู่ค้ารายใหญ่อย่างสหภาพยุโรปและสหรัฐฯ ไว้ ขณะเดียวกันก็เปิดประตูต้อนรับเม็ดเงินลงทุนใหม่ ๆ จากจีน ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับด้วย ซึ่งกลยุทธ์นี้จะช่วยสร้างบรรยากาศการแข่งขันในหมู่นักลงทุน และช่วยลดการพึ่งพาพันธมิตรรายใดรายหนึ่งมากเกินไป ทำให้โมร็อกโกมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น

จุดแข็งของโมร็อกโกที่ดึงดูดเม็ดเงินลงทุนทั่วโลกมาจากความพร้อมในหลายด้าน ได้แก่ เสถียรภาพทางการเมือง มาตรการยกเว้นภาษี โครงสร้างพื้นฐานและท่าเรือขนส่งสินค้าที่ทันสมัย รวมถึงการมี FTA กับหลายประเทศ ประกอบกับทำเลที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ที่เป็นจุดเชื่อมระหว่างทวีปแอฟริกากับตลาดยุโรป จึงทำให้เมืองสำคัญอย่าง Tangier และ Kénitra กลายเป็นศูนย์กลางห่วงโซ่อุปทานโลก โดยมุ่งใจให้บริษัทชั้นนำของจีนเข้ามาตั้งโรงงานผลิตแบตเตอรี่และชิ้นส่วนยานยนต์ไฟฟ้า (EV) เพื่อใช้ประโยชน์จากระบบโลจิสติกส์ที่รวดเร็วในการส่งออกยุโรป ด้วยเหตุนี้ ทำให้ยุโรปจับตามองโมร็อกโกอย่างใกล้ชิด เนื่องจากกังวลว่าสินค้าที่ผลิตโดยทุนจีนในโมร็อกโกจะสามารถเจาะเข้าสู่ตลาดยุโรปได้ง่ายและถูกลง หากสินค้านั้นผ่านเกณฑ์ กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) ของภูมิภาค

สิ่งที่ยุโรปกำลังเผชิญอยู่ตอนนี้ อาจมิใช่ความโกรธ แต่เป็นอาการรักพี่เสียดายน้องหรือภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก เนื่องจากสหภาพยุโรปและโมร็อกโกมีความผูกพันที่ลึกซึ้งมาก โดยภาคอุตสาหกรรมของโมร็อกโกได้หลอมรวมเข้าเป็นเนื้อเดียวกับห่วงโซ่การผลิตของยุโรปแล้ว บริษัทยักษ์ใหญ่ของยุโรปจำนวนมากต้องพึ่งพาโรงงานในโมร็อกโกเพื่อผลิตรถยนต์และชิ้นส่วนอะไหล่ส่งกลับไปป้อนตลาดยุโรป ขณะเดียวกันบริษัทเหล่านี้ก็ต้องการสกัดและลดอิทธิพลทางอุตสาหกรรมของจีน และต้องระวังมิให้มาตรการของตนไปกระทบกระเทือนหรือสร้างความเสียหายต่อโมร็อกโกที่เป็นพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญของตนเอง

ในมุมมองของจีน โมร็อกโกไม่ได้เป็นแค่ศูนย์กลางการลงทุนและการค้า แต่เป็นประตูยุทธศาสตร์บานสำคัญที่จีนจะใช้ผ่านเข้าไปเจาะตลาดยุโรปและแอฟริกา เนื่องจากจีนทราบดีว่า โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative) จะสำเร็จได้ ไม่ใช่แค่การสร้างท่าเรือหรือถนนหนทางทิ้งไว้เท่านั้น แต่ต้องเข้าไปสร้างฐานการผลิตอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่สามารถส่งออกและเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกได้อย่างไร้รอยต่อ ด้วยเหตุนี้ เงินทุนจากจีนที่ไหลเข้าโมร็อกโกจึงพุ่งเป้าไปที่อุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูง เช่น การผลิตแบตเตอรี่รถยนต์ไฟฟ้า วัตถุดิบสำหรับแบตเตอรี่ ชิ้นส่วนยานยนต์ไฟฟ้า พลังงานหมุนเวียนและระบบอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการสร้างนิคมอุตสาหกรรมอัจฉริยะ (Smart Industrial Zones) เพื่อรองรับโรงงานยุคใหม่

อุตสาหกรรมดังกล่าว ไม่ได้ช่วยแค่สร้างงานในโมร็อกโกเท่านั้น แต่ยังช่วยถ่ายทอดเทคโนโลยีขั้นสูง และทำให้โมร็อกโกก้าวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมแห่งอนาคต สิ่งที่น่าสนใจจึงไม่ใช่การลงทุนของจีนในโมร็อกโก แต่เป็นเหตุผลที่จีนเลือกโมร็อกโกแทนประเทศอื่น ซึ่งคำตอบอาจมาจาก 5 ปัจจัยดังนี้

1. การเมืองนิ่ง: มีเสถียรภาพทางการเมืองและสถาบันต่าง ๆ ที่มั่นคงสูง
2. ปฏิรูปเศรษฐกิจต่อเนื่อง: รัฐบาลมีนโยบายปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อเอื้อต่อการลงทุนตลอดเวลา
3. โครงสร้างพื้นฐานระดับโลก: โดยเฉพาะท่าเรือ Tanger Med ซึ่งเป็นหนึ่งในท่าเรือขนส่งสินค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก
4. เครือข่ายการค้าเสรี (FTA) ที่กว้างขวาง: ซึ่งจะช่วยให้สินค้าของโมร็อกโกสามารถเข้าถึงตลาดที่มีผู้บริโภคนับร้อยล้านคนได้
5. แรงงานมีฝีมือ: มีแรงงานที่มีทักษะและความสามารถพร้อมทำงาน เมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งอื่น ๆ

ปัจจัยทั้งหมดนี้ได้เปลี่ยนโมร็อกโกจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมสู่การเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมขั้นสูงของภูมิภาค ทว่า ความสำเร็จนี้ก็มาพร้อมกับความท้าทายที่จะต้องรักษาสมดุลความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจสองฝ่าย เนื่องจากเศรษฐกิจของโมร็อกโกยังต้องพึ่งพาดุลายุโรปอย่างหนัก แต่ในขณะเดียวกันก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าจำเป็นต้องใช้เงินทุนและเทคโนโลยีขั้นสูงจากจีนเพื่อเร่งพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุนี้โมร็อกโกจึงเลือกใช้กลยุทธ์ "กระจายความร่วมมือโดยไม่เลือกข้างทางการเมือง" ซึ่งช่วยให้รัฐบาลโมร็อกโกมีอิสระและมีอำนาจต่อรองในเกมเศรษฐกิจโลกมากกว่าประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ

อย่างไรก็ดี ในอนาคต สหภาพยุโรป มีแนวโน้มจะคุมเข้มเรื่อง Rules of Origin กับโมร็อกโกมากขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแบตเตอรี่และรถยนต์ไฟฟ้า (EV) เพื่อป้องกันไม่ให้ทุนจีนใช้โมร็อกโกเป็นช่องทางส่งออกเพื่อหลบเลี่ยงกำแพงภาษี ในทางกลับกัน คาดว่า จีนก็ยังคงเดินทางขยายฐานอุตสาหกรรมในโมร็อกโกต่อไป เพราะหาข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์และโครงสร้างพื้นฐานแบบนี้จากประเทศอื่นตามแนวชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนตอนใต้ไม่ได้อีกแล้ว

อนาคตและความสำเร็จที่แท้จริงของโมร็อกโก ไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดของการลงทุนเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความสามารถของโมร็อกโกในการเปลี่ยนการลงทุนเหล่านั้นให้กลายเป็นแพลตฟอร์มที่มุ่งเน้นด้านการผลิต นวัตกรรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งการพัฒนาในครั้งนี้อาจช่วยให้โมร็อกโกกลายเป็นหุ้นส่วนทางอุตสาหกรรมที่แท้จริง แทนที่จะเป็นเพียงศูนย์กลางการประกอบและส่งออกเท่านั้น

ความสำเร็จที่แท้จริงของโมร็อกโกไม่ใช่แค่การดึงดูดเงินทุน แต่คือความสามารถในการใช้ประโยชน์จากเกมการแข่งขันของมหาอำนาจมาขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตนเอง หากโมร็อกโกรักษาสมดุลนี้ได้สำเร็จ ที่นี้จะไม่ใช้สมรภูมิความขัดแย้งระหว่างจีนกับยุโรป แต่จะผงาดขึ้นเป็นตัวแสดงหลักทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคที่เปลี่ยนสถานะจากจุดรับจ้างผลิตทั่วไป สู่การเป็นชุมสายยุทธศาสตร์ (Strategic Node) ในห่วงโซ่มูลค่าโลก และเป็นสะพานเชื่อม 3 ทวีป ซึ่งช่วยเพิ่มน้ำหนักและอำนาจต่อรองเชิงภูมิรัฐศาสตร์ในเวทีการค้าโลกได้อย่างมหาศาล

ความคิดเห็นและข้อสังเกตของ ศศต. ณ กรุงไคโร

- โมร็อกโกมี FTA กับสหภาพยุโรปและสหรัฐฯ ตลอดจนระบบโลจิสติกส์ระดับโลกผ่านท่าเรือ Tanger Med ผู้ประกอบการไทยในกลุ่มชิ้นส่วนยานยนต์และอิเล็กทรอนิกส์ จึงมีโอกาสร่วมพันธมิตรทางการค้าหรือ Joint Venture เพื่อใช้โมร็อกโกเป็นฐานการผลิตและเป็นทางลัดในการส่งออก ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนขนส่งและลดกำแพงภาษีในการเข้าสู่ตลาดยุโรปและแอฟริกา
- การขยายฐานการผลิตแบตเตอรี่และยานยนต์ไฟฟ้าของจีนในโมร็อกโก ส่งผลให้เกิดความต้องการสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องจำนวนมาก ถือเป็นโอกาสเชิงรุกของผู้ประกอบการไทยที่มีความเชี่ยวชาญในห่วงโซ่อุปทานชิ้นกลางและชิ้นปลาย เช่น วัสดุพิเศษเกี่ยวเนื่อง ชิ้นส่วนโลหะแม่พิมพ์ และระบบการจัดการพลังงานในการเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานระดับโลก
- เนื่องจากสหภาพยุโรปมีแนวโน้มเพิ่มมาตรการตรวจสอบเกณฑ์ Rules of Origin เพื่อป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีของทุนจีน ผู้ประกอบการไทยจึงต้องควบคุมสัดส่วนการผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มในท้องถิ่น (Local Content) ให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องยกระดับกระบวนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานความยั่งยืน (ESG) และมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM) ของยุโรป

ที่มา

- <https://moderndiplomacy.eu/2026/07/12/moroccos-partnership-with-beijing-shifts-economic-power-from-europe-to-china/>
- รูปภาพจาก <https://www.newsday.com/business/morocco-automobile-industry-electric-vehicles-o27447>